

AKÜJIA SÜKUA' IPA SÜCHIKI SÜJUTU WAYUU SA'U MMAKAT

So'u ka'i po'loo, kashi tisiienpre, juyaa pol'lootua po'loo shikii mekiietsattua po'loo shikii sünaïn müin pienchi shikii mekiisalumuïn (1948), sü'tpüna tüü Kottirawaa sa'inraka tüü Nasionen Uniiras müna, saapain süma shi'iraa jirüin akua'ipa tüü a'inrushika süpüla sujutu wayuu sa'u mmakat. Tüü pütchi sülu'uwataka anain ashajuneer shi'ipa'aya karalo'utalu'u. Süchikije asawatünüin kasa makat anülia achuntunusu namüin naa sülaulayuukana mma, "nerajirüin tüü pütchi alu'uwataanaka sülu'u karalo'utakat tüü, süpüla süshajünüin jatuin, saashajenüin jatuin, kachikiin jatuin shia sülu'upüna tüü e'ikuleepüleekat ekat e'in, nnojolüin jatu ko'utküin sülu'uwataya sa'u tüü mmakat.

PÜTCHI SÜPULAPÜNA

JÜLÜJÜINJATÜ A'IN taashi, kasalajana, kamaneejirawaa, sa'u tüü mmakat kayuupalasü sünaïn je kajütüin atuma tüü akua'ipa wanawakat napüla napüshua naa wayuukanairua.

JÜLÜJÜINJATÜ A'IN aka meraajüin süma mojutüin atuma tüü pütchi aapüshika süpüla süjutu wayuu, watta saali tüü kasa mojusü a'innaka sa'upüna na'in wayuu; aka shia'in e'itaanüin ma'aka tüü kasa müliakana ma'i e'iree naa wayuukana, süpüla nasawatüin wane mma eere akatatnüin no'ulia tüü momoluu jeema mülia, eere taashi nakua'ipa süpüla yootoo jee müsüya süpüla anouja sünaïn kasa nano'ujekat anain;

JÜLÜJÜINJATÜ A'IN a'inmajünüin jatu ma'i palaaana süchikua sujutu wayuu, sülu'u wane sükua'ipa eere neimalüin jatuin na'in sülia ashüküjawaa sünaïn pasalarawaa sa'u nakua'ipa;

JÜLÜJÜINJATÜ A'IN pa'inwaajiraa'injanain süchiirua aleewaa napüshua naa sülaulayuukana alu'uwatawa sa'u tüü mmakat;

JÜLÜJÜINJATÜ A'IN naa kottiraakana sünaïn tüü Nasionen Uniiras müna ko'unirüin na'in süchirua tüü achiki süpüla jataka sujutu wayuu sülu'u wanawain nakua'ipa jieyuu nama tooloyuu; suma nayataajirain shiire anaata sümüliala wayuu sülu'u tüü anakat akua'ipa sünaïn taashi;

JÜLÜJÜINJATÜ A'IN naa sülaulayuukana mma sunainkana tüü aapüshi nanüiki süpüla ayaataajirawa nama naa sülu'ukana tüü Orkaniisasien te las Nasionen Uniiras müna, süpüla kajütüin jatuin atuma, tüü akua'ipa acheejanaka napuleerua naa wayuukanairua;

JÜLÜJÜINJATÜ A'IN aapanüin jatu akua'ipa wanawa nekiiru'ümüin napüshua pütchika tüü süpüla anain jatuin saañajia napüla wayuu, süpüshua tüü pütchi alu'uwataanaka anain;

KOTTIRAWAA MÜLO'USÜKA

SÜKÜJA'IN

TÜÜWAALAI SÜCHIKIMAAJATÜKA SÜJUTU WAYUU SA'U TÜÜ MMAKAT, isakat anain wa'in acheküsü kapüla'in na'in naa sülaulayuuka mma otta müsüya natuma naa wayuukana jee tüü laulapiakat süpüla na'inrüin waneepia shia süma nashatüin jatuin sukua'ipa sünaïn e'ikaa süchirua kajütüin jatuin atuma süpüshua sülu'uwataka achiirua pütchikat tüü.

SHI'IPAJANA WANE (1)

Naa wayuukana jemeishi süpüla taashi süma wanawa sülu'u nakua'ipa, aka müin yaa epijainjana sünaïn anajiranawaa a'in nama napüshi.

SHI'PAJANA PIAMA (2)

Tüü alu'uwatanaka sülu'u pütchikat tüü napüla jatu naa wayuukana napüshua nnojotüsü süpüla ko'utküinjanain sa'uje natapa'a, nanuiki nanoujain no'ummain jee müsüya sa'uje kasa ekat e'in wanawa'in jatu napüla wanepia.

Otta müsüya naa wayuukanairua njojolinjana join apülaa sa'uje sükua'ipa no'ummain.

SHI'IPAJANA APÜNÜIN (3)

Naa wayuukana eeshi süpüla kajütüin jatuin atuma napülerua tüü kataakat o'u, tüü taashi jee müsüya a'inmajuna akua'ipa süulia kasachiki.

SHI'IPAJANA PIENCHI (4)

Njojolüin jachi aapünüin wane wayuu süpüla achepchia, apüla jünüitpa kasa müsüka tüya sülu'u sükua'ipa süpüshuaya.

SHI'IPAJANA JA'RAI (5)

Nnojotüsü süpüla mülia'in a'in naa wayuukana atuma, nnojotüsü süpüla amojojünüin nakua'ipa.

SHI'IPAJANA A'IPIRUA (6)

Kajütüin jatu nakua'ipa naa wayuukana eepunaale naya.

SHI'IPAJANA AKARATCHI (7)

Wanawashi napüshua naa wayuukana so'upala tüü sülaulaka a'inmajia, anaaka naya joolu'u a'inmajünüin wanawa. Njojolüinjana letüin süulia tüü akua'ipa sülu'uwataka tüü pütchi karalo'utalüka.

SHI' PAJANA MEKIISAT (8)

Naa wayuukana eeshi süpüla asakajaa süchirua nakua'ipa laulapialu'upüna maaka shiinnule amüin tüü akua'ipa aapüshika namüin sülu'u tüü Konstitutionka.

SHI' IPAJANA MEKIETSAT (9)

Noojolüinjachi ata'unüin wane wayuu masalajanoule.

SHI' IPAJANA PO' LOO (10)

Naa wayuukana eeshisüpüla wanawain nakua'ipa süna'in aapajuna anuiki, o'upala sütuma tüü e'itarka süsalajana kasa süpüla shiitaanüinjatüin süsalajana nañajala sülu'u anakat akua'ipa.

SHI' IPAJANA PO' LOO WANEMÜIN (11)

Wayuu ekai aküjünüin achiki süna'in kaañajala noojolüinjachi süsalajanain ma'aka matujajule a'u; wane'ereja shiraajünapa sükua'ipa, shiitanetka süsalajana ma'aka sülu'uwatain laulayuu süpu'uya tüü.

Nnojolüinjana süsalajana'in wane kasa ekai masalajana'in wane suma saañajünüin aka sülu'uwatain sükua'ipa laulapia noojolüinjatü joolu'u mülo'uulein süsalajana atuma ayatüinjatü saalii ma'aka so'ukai sañajünaka a'u.

SHI' IPAJANA PO' LOO PIAMAMÜIN (12)

Nnojolüinjana eke'ejünüin a'in naa wayuukana sa'uje nakua'ipa nepialu'u, süma napüshi jee müsüya sa'uje tüü karalo'uta antakaa namüin a'inmajünüinjatü tüü nakua'ipa süulia jamajüin naya atuma.

SHI' IPAJANA PO' LOO APÜNÜINMÜIN (13)

Naa wayuukana eeshi süpüla waraitüin eepünaweele, eeshi süpüla kapüyain sülu'u tüü mma nachekakalü na'in.

Jee müsüya naa wayuukana eeshi süpüla antaa süma o'una sülu'uje no'ummain otta müsüya sülu'uje wane mma naatajatü.

SHI' IPAJANA PO' LOO PIENCHIMÜIN (14)

Ma'aka nüchejanüle achiki wane wayuu sülu'u no'ummain, eeshi süpüla nüchüntüin akaliijuna sülu'u wane mma eere anain nümüin.

Akua'ipakat tüü kajutüinjatü atuma süuleerua wane añajala ekai naatüin süulia sükua'ipa tüü Naciones Uniras münaka.

SHI' IPAJANA PO' LOO JA' RAIMÜIN (15)

Naa wayuukana eeshi süpüla sünüliamüin naya wane mma.

Nnojotüsü süpüla saakatnüin no'ulia sünülia no'ummainnojojotüsü achechetnüinjatüin shia nanain ma'aka nawanajaweere süulia.

SHI' IPAJANA PO' LOO A' IPIRUAMÜIN (16)

Nnojotsü püla'jünüinjatüin namüin naa wayuukana kawayuuse, jieyuu nama toloyuunnojotsü erajanüinjatüin palajaana jalejeewolin, kasain nano'ujain anain kasatalüin nata, süpüla kapüshinjanain wanawainjana sülu'u anakat akua'ipa.

Akasalajünüshi naa wayuukana ma'aka nacheckule na'in.

Tüü wapüshika shia akümajaka wapüleerua tüü akua'ipakat, aka müin yaa wa'inmajüinjatü jee müsüya a'inmajünüinjatü natuma naa sülaulayukana mma.

SHI' IPAJANA PO' LOO AKARATCHIMÜIN (17)

Napüshua naa wayuukana eeshi süpüla kakoroloin naya, otta müsüya kakorolojirain nama waima wayuu.

Nnojotsü süpüla süsütünüin mojtoule nükorolo wane wayuu.

SHI' IPAJANA PO' LOO MEKIISALÜMÜIN (18)

Naa wayuukana eeshi süpüla taashi akua'ipa süpüleerua ano'uja, otta müsüya e'itana na'in süna'in kasa anakat napüleerua.

SHI' IPAJANA PO' LOO MEKIETSALÜMÜIN (19)

Naa wayuukanairua eeshi süpüla taashi akua'ipa süna'in yootoo süchiki tüü kasa nekiiru'ukana noojolüinjana süsalajanain aashajawaa süma aapajana wane kasa achiki süpüla nülu'uwata'in shia süpüla saapajünüin epünaweere shia nülu'uwata'in achiki.

SHI' IPAJANA PIAMA SHIKII (20)

Naa wayuukana eeshi süpüla taashi akua'ipa süpüla a'inraa wane jutkataa jee müsüya kottirawa sülu'u mausii.

Nnojotsü süpüla achechetnüin a'in wane wayuu süna'in süpushi wane jutkataa.

SHI' IPAJANA PIAMA SHIKII WANEMÜIN (21)

Napūshua naa wayuukana eeshi sūpūla nalu'uwataajirain nama naa sūlaūlayuukana alu'uwatawaa;ottamūsūya eeshi sūpūla neitain wane nache'epu'ujana ekai nachekuin na'in.

Naa wayuukana eeshi sūpūla erajaa wanawaa sukua'ipa tūū alu'uwatawaaka sa'u no'ummain.

Jutchūin na'in naa wayuukana shia suyuupalaka sukua'ipa tūū alu'uwatawaa aka mūin yaa jayasū sukua'ipa suka tūū woto mūnaka, sūpūla aliikira naa shikiipu'unūinjanaka alu'uwatawaa su'lu'u anakat akua'ipa.

SHI' IPAJANA PIAMA SHIKII PIAMAMŪIN (22)

Napushua naa wayuukana eeshi sūpūla na'inmajūnūin akūa'ipa, otta mūsūya eeshi sūpūla neraajūin sūpūshua jamūin sukua'ipa shiitajia suwashirūin, suma sutnetshe tūū mmakalūirua sūpūla anainjatūin na'in sūnainje tūū kasa natujaakat a'u.

SHI' IPAJANA PIAMA SHIKII APŪNŪINMŪIN (23)

Naa wayuukana eeshi sūpūla nayatain sūnain kasa nayataweekat anain, suma sa'inmajūnūinjatūira sukua'ipa nayatain suulia amūloulīi.

Naa wayuukana nnojūlūinjana ko'utkūin wanawainjatū nakanajūin, wanawale nayatain.

Nayataale naa wayuukana akanajūinjana sūnainje nayatain, sūma wanawa'injatūin tūū nakanajaka suma nayatain,sūpūla anainjatūin na'in sūnain epijaa nuchounni.

Naa wayuunakana eeshi sūpūla achejawaa sukua'ipa wane kottaa sūpūla kajūtūin atuma tūū keireekat na'insunain anatiraa nakua'ipa.

SHI' IPAJANA PIAMA SHIKII PIENCHIMŪIN (24)

Nayataale naa wayuukana eeshi sūpūla neemerain so'u wane ka'i, otta mūsūya ayawatūnūinjatū sukalia nayatain sapūnapa namūin tūū eemerawaaka wala'injana suma'iru.

SHI' IPAJANA PIAMA SHIKII JA'RAIMŪIN (25)

Naa wayuukana eeshi sūpūla epijawaa sulu'u anakat akua'ipa sūma napūshi ma'aka sa'in kapuyaa, kashe'in, erajaana ayuipa, anaa sulu'u sukua'ipakat sūpushua.

Naa jemeyuunnukana otta mūsūya naa jo'uyuukana a'inmajūnūinjana sūpūleerua kasa sūpushua naa jo'uyuukana a'inmajūnūinjana sulu'u sukua'ipa sūpushua a'itaina jemein sūma waneejetūin napūshi.

SHI' IPAJANA PIAMA SHIKII APIRŪAMŪIN (26)

Naa wayuukana napushua eeshi sūpūla ekirajuna mojutūinjatū shia napuleerua suttiana'in ekirajawaa nalatirapatūū, sūpūla ko'omūnūin natūjain wanawainjatū nakua'ipa sūnain antaa sulu'umūin tūū ekirajaapulee mulo'usūka unipersitaa munaka aka sūkua'ipa atuma.

Naa wayuukana ekirajūnuinjana sūpūleerua anataa nakua'ipa suma atujaa kajutaa atūma tūū suchikika sujutu wayuu sūpūla anainjatūin susanalia tūū mmakat sūchirua asauta tūū anamia suchekaka achiki tūū Nasiones Uniiras munaka.

Napūla naa wayuukana eeshi sūpūla aneekajaa tūū ekirajawaa aapuneeka namūin nachounni.

SHI' IPANAPIAMASHIKIIAKARATCHIMŪIN (27)

Napushua naa wayuukana eeshi sūpūla erajirain wanaa nama naa waneirua sūnain antiraa sūchiki kasa anasū napūla napushua.

Naa wayuukana eeshi sūpūla sa'inmajūnūin tūū kasa namūinka,otta mūsūya tūū kasa nayuralaka nekiiru'uje suka na'in namuiwa'a.

SHI' IPAJANA PIAMA SHIKII MEKIISALŪMŪIN (28)

Napushua naa wayuukana eeshi sūpūla shiitaanūinjatūin napūleerua wane sūkua'ipa sa'u tūū mmakat sūpūla pansainjatūin sañajia tūū sulu'uwatakat anain tūū pūtchika.

SHI' IPAJANA PIAMA SHIKII MEKIETSALŪMŪIN (29)

Naa wayuukanairua jūlūinjatūna'in nakua'ipa naa wayuu kapuyakiraaka nama aka anain naya sūnain epijawa anajiralee nakua'ipa napushua.

Shia'ala nnojotka anain sūpūla na'inraa tūū apūlajunaka napūleerua laūlapialu'ujesūpūla anainjatūin sukua'ipa sūpushua tūū kasakat.

Akua'ipakat tūū nnojotsū peipoloinjatūin suma tūū akua'ipa sulu'uwatakat anain tūū Nasiones Uniiras mūnaka.

SHI' IPAJANA APŪNŪIN SHIKII (30)

Sulu'ukot karalo'utakat tūū nnojotsū aapanūinjatūin sūpulainmūin tūū sūlaūlakot mma nnojotsū aapanūinjatūin napūlainmūin no'utku wayuu, nnojotsū aapanuinjatūin sūpūla nūpūlain wane wayuu. A'iruushi sūpūla nnojolūinjatūin alatūnūin a'upuna tūū pūtchi sūpūlajatka sūjutu wayuu sa'u tūū mmakat.